

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ανωγείων

Επίσκεψη στο σπίτι του βοσκού, ακολουθώντας το μονοπάτι του Αγίου Υακίνθου

Τετράδιο Δραστηριοτήτων

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
Ανωγείων

Τετράδιο Δραστηριοτήτων

Φ Ε Β Ρ Ο Υ Α Ρ Ι Ο Σ 2 0 0 9

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ανωγείων

Συγγραφική ομάδα

Η Παιδαγωγική Ομάδα του ΚΠΕ Ανωγείων

Καρατάσος Νίκος, Δάσκαλος, Υπεύθυνος του ΚΠΕ

Κεφαλογιάννη Ζαχαρένια, Φιλολόγος, Αναπληρώτρια Υπεύθυνη του ΚΠΕ

Δακανάλη Αικατερίνα, Δασκάλα, Μέλος Π.Ο.

Παπαζαφειρόπουλος Δημήτρης, Δάσκαλος, Μέλος Π.Ο.

Χαιρέτη Μαρία, Νηπιαγωγός, Μέλος Π.Ο.

Επιμέλεια Έκδοσης

Η Παιδαγωγική Ομάδα του ΚΠΕ Ανωγείων

Εκδότης:

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ανωγείων

Ταχ. Δ/ση: Μαθητική Εστία Ανωγείων

Ταχ. Κώδικας: 74051

Τηλέφωνο: 28340 31662

Fax: 28340 20335

E-mail: mail@kre-anogion.gr

Ιστοσελίδα: <http://www.kre-anogion.gr>

Τίτλος:

“Επίσκεψη στο σπίτι του βοσκού,
ακολουθώντας το μονοπάτι του Αγίου Υακίνθου”

Η έκδοση είναι συγχρηματοδοτούμενη από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο υλοποίησης της πράξης «Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 και εντάσσεται στον 1ο Άξονα Προτεραιότητας, που αναφέρεται στις Περιφέρειες Σύγκλισης, με φορέα υλοποίησης το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας, υπό την εποπτεία του Υπ.Ε.Π.Θ..

ΕΡΓΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΔΗΜΟΣ
ΑΝΩΓΕΙΩΝ

Λίγα λόγια για το πρόγραμμα

Αγαπητέ Φίλε/η,

Τα Μιτάτα είναι κυκλικές ξερολιθικές κατασκευές, διάσπαρτες στα βουνά της Κρήτης, που χρησιμοποιούνται ακόμα και σήμερα, ως ορεινά καταλύματα, σπήτια των βοσκών στο βουνό, όπου διαμένουν και στεγάζουν τις παραγωγικές δραστηριότητες της τυροκομικής.

Τα μιτάτα της Νίδας- το οροπέδιο της Νίδας βρίσκεται στην ανατολική ρίζα του Ψηλορείτη, σε υψόμετρο 1400μ και σε απόσταση 21 χλμ από τα Ανώγεια- θεωρούνται ιδιαίτερα για την τεχνολογία και την παραδοσή τους, φημιόντα μιας παλιάς κατασκευαστικής μεθόδου, οικοδομημένα με τον εκφορικό τρόπο. Ερευνητές υποστηρίζουν ότι η οικοδομική αυτή μέθοδος είναι η ίδια με αυτή των θολωτών μινωικών τάφων. Το βασικό και μοναδικό οικοδομικό υλικό των μιτάτων είναι η πέτρα της περιοχής, σχιστόπλακες από πλάκωσή ασβεστόλιθου, που αφθονεί στον Ψηλορείτη.

Το μιτάτο είναι το κύριο κτίσμα του συνόλου των χώρων που καταλήγει σε θόλο κυκλικό, ανοικτό προς τον ουρανό, ενώ συμπληρώνεται με ένα δεύτερο το τυρακέλι ή κλειδίσσπιτο, όμοιο με το μιτάτο αλλά με χαμηλότερο το ύψος της πόρτας του και χωρίς άνοιγμα στην οροφή του θόλου. Εκεί τοποθετούνταν τα τυριά για φύλαξη. Τέλος, η μάντρα φτιαγμένη κι αυτή από ξερολιθιά ήταν απαραίτητος χώρος δίπλα στο μιτάτο για τη φύλαξη και το άρμεγμα των προβάτων. Πολλές φορές τα μιτάτα αποτελούν συγκροτήματα με άλλους βοηθητικούς χώρους και είναι συγκεντρωμένα, συνήθως, κατά ομάδες οικογενεινών.

Στο τετράδιο που έχεις στο χέρι σου προσπαθήσαμε να συμπεριλάβουμε δραστηριότητες και φύλλα εργασίων για να κατανοήσεις την κατασκευή και τα μέρη του μιτάτου, όπως κυρίως, εμφανίζονται στη Νίδα, καθώς και τον τρόπο ζωής των βοσκών στο βουνό, έτσι ώστε να παρακολουθήσεις καλύτερα το πρόγραμμα του ΚΠΕ Ανωγείων «Επίσκεψη στο σπήτι του βοσκού, ακολουθώντας το μονοπάτι του Αγίου Υακίνθου». Η πιο θεματική δραστηριότητα είναι η τυροκομική που γίνεται μέσα στο μιτάτο με τον παραδοσιακό τρόπο. Με τη βοήθεια ενός παλιού βοσκού αλλά και τη δική σου φτιάχνουμε τυρί ή μυζήθρα που μαθαρείς να γεμείς αμέσως με την παρέα σου.

Η Παιδαγωγική Ομάδα του ΚΠΕ Ανωγείων

ακούμε το βουνό

Ακούμε το βουνό...

* Ας αφεθούμε να νιώσουμε τη μαγεία των ήχων....

Σημείωσε τους ήχους που άκουσες:

• Θρόισμα φύλλων

• Βελάσματα προβάτων

• Άνεμος

• Ανθρώπινες φωνές

• Πέτρες που καταρρακτούν

• Ήχος κουδουνιού ζώου

• Κελάηδισμα πουλιών

• Γάβγισμα σκύλου

• Έντομα

• Νερό που τρέχει

• Ήχος από αυτοκίνητο

...η ταυτότητα του Ψηλορείτη

...η ταυτότητα τον Ψηλορείτη

* Ας νιώσουμε τη μαγεία των εικόνων...

Περιγράψε
τη φύση γύρω σου...

Έδαφος

- Γόνιμο για καλλιέργεια
 - Βραχώδες
 - Απόκρημνο
 - Λοφώδες
- Με φαράγγια και γκρεμούς
 - Με πλαγιές
 - Με ρυάκια
- Προσπελάσιμο

Βλάστηση-Χλωρίδα

- Θάμνοι
- Δέντρα
- Δάση
- Σφεντάμια
- Πρίνοι
- Βότανα
- Μαργαρίτες
- Βρύα-Λειχήνες

Χρώματα

- κίτρινο
- καφέ
- γκρι
- πράσινο
- άσπρο
- πορτοκαλί

Παρατηρώ τη χρήση της πέτρας από τον άνθρωπο
...και συμπεραίνω:

1

2

3

4

5

6

7

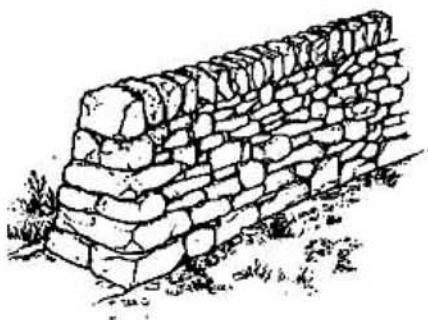
8

- ----- Πέτρινη σκάλα
- ----- Λίθινη κατοικία
- ----- Περίφραξη συνόρων
- ----- Πεζούλες(αναβαθμίδες)
- ----- Γεφύρι
- ----- Πλακόστρωτο δρομάκι

✓ Παρατήρησε ίχνη ζωής στην πέτρα και σχολίασε:

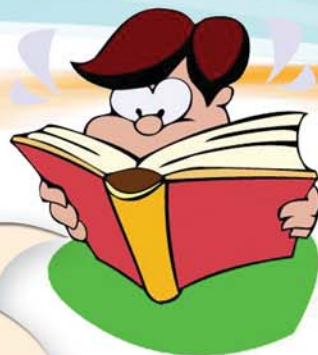

Τι θα συμβεί,
αν η ξερολιθιά
καταστραφεί...

ταξίδι στο χρόνο

Ταξίδι στο χρόνο...

Ας ταξιδέψουμε
με τη φαντασία μας...
στο σπίτι του
προϊστορικού ανθρώπου:

- ✓ Πότε χτίστηκε;
- ✓ Από τι υλικά είναι φτιαγμένο;
- ✓ Τι σχήμα έχει;

πέτρινα μνημεία

Πέτρινα μνημεία ...

Από την αρχαιότητα η πέτρα χρησιμοποιήθηκε ως ιερό σύμβολο και πλαισίωσε ιερούς χώρους.

Μπορείς να αναγνωρίσεις τη σημασία αυτή στις παρακάτω εικόνες:

Ιεροί μονόλιθοι (μενίρ)

Πυραμίδα
του Ελληνικού

Πύλη
των Λεόντων

Στόουνχεντζ

Λίθινα αγάλματα
(Νησί του Πάσχα)

Πυραμίδα της Αιγύπτου

Παρθενώνας

Μαντείο των Δελφών

Κυκλώπεια τείχη

Το σπίτι του βοσκού & η κατασκευή του

Παρατήρησε το μιτάτο

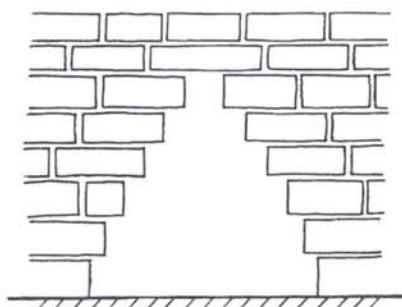
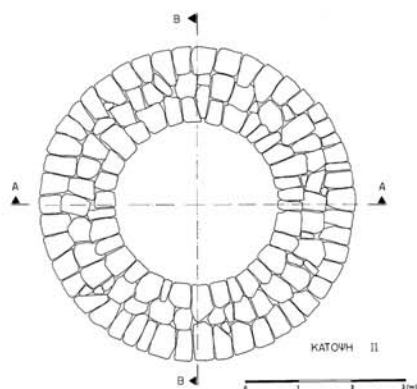
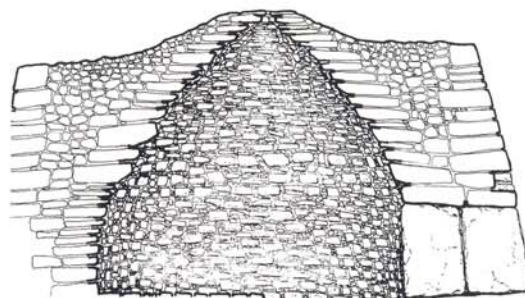
και γράψε τις απορίες σου στις πολύχρωμες ετικέτες:

Τοποθέτησε
τις ετικέτες μέσα
στη βούργια
(τσάντα του βοσκού).

**Βάλε στη σωστή σειρά τις εικόνες,
για να φτιάξεις ένα μιτάτο:**

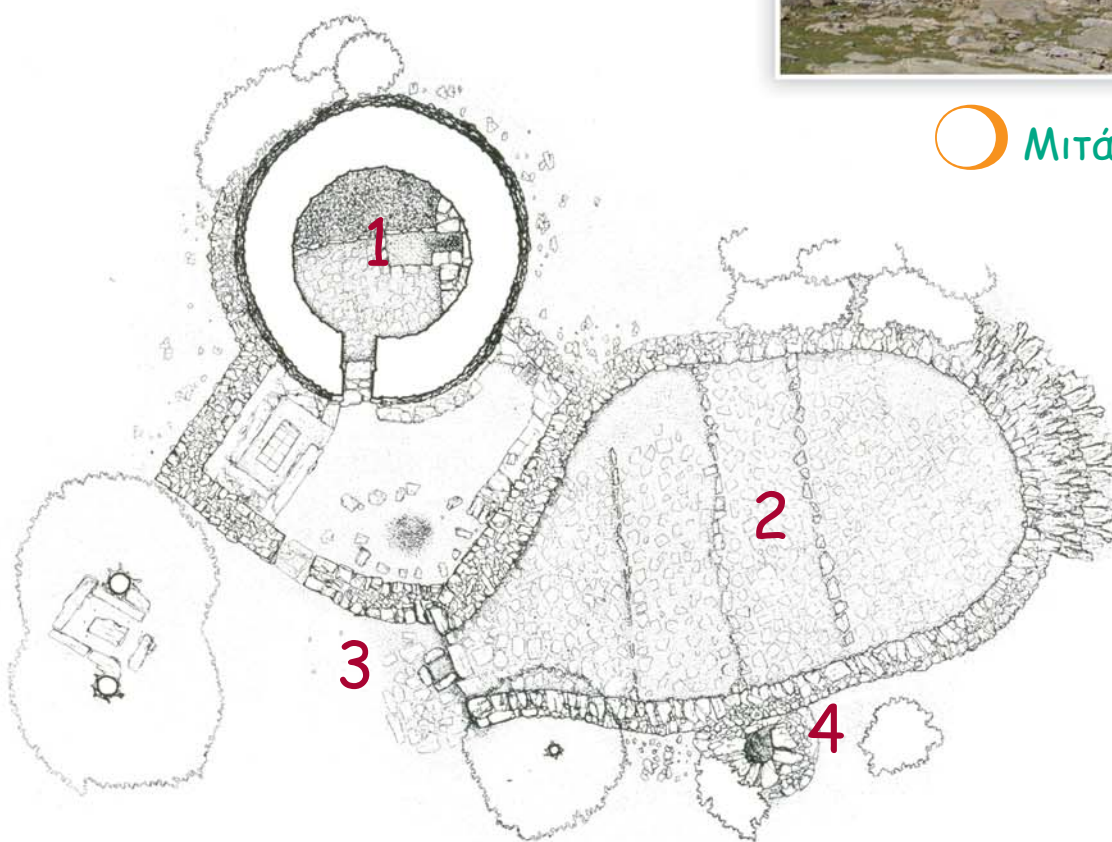

Αντιστοίχισε τις φωτογραφίες
με τους αριθμούς
στο σχεδιάγραμμα:

○ Μιτάτο

○ Κλειδόσπιτο

○ Μάντρα

○ Πινακόπετρα

Φτιάχνοντας τυρί στο μιτάτο

Παρατήρησε τη διαδικασία παραγωγής τυριού στο μιτάτο.

- * Τοποθέτησε την κατάλληλη λέξη κάτω από κάθε φωτογραφία και παρατήρησε από τι υλικά είναι φτιαγμένα τα αντικείμενα που χρησιμοποιεί ο βοσκός:

Άρμεγμα
Τουπιά
Φλασκιά

Βράσιμο γάλακτος
Ξεπαταριά
Τυρί

Τσαντίλα
Καζάνι
Βούργια

Μιτάτο Μιτάτο...

...άνθρωποι και εργασίες στο βουνό

Τοποθέτησε τις λέξεις κάτω από τη σωστή εικόνα:

1. Στέξιμο του μιτάτου
2. Τυροκόμος
3. Γκαλλονόμος
4. Άρμεγμα
5. Κουρές
6. Ψήσιμο οφτού
7. Ορτάκηδες

Κρηνιόλεξο & ακροστοιχίδες

Βρες και κύκλωσε στο κρηνιόλεξο
τις λέξεις του βοσκού με τη βοήθεια των εικόνων.

Α	Η	Β	Τ	Υ	Ρ	Ο	Κ	Ο
Σ	Ο	Μ	Ο	Κ	Ο	Ρ	Υ	Τ
Α	Π	Ρ	Ο	Σ	Α	Π	Τ	Υ
Η	Κ	Ο	Υ	Τ	Κ	Ρ	Α	Ρ
Δ	Μ	Ι	Τ	Α	Τ	Ο	Ρ	Ο
Ο	Α	Κ	Κ	Ρ	Ο	Β	Σ	Κ
Ν	Ν	Ο	Α	Α	Υ	Α	Κ	Ε
Υ	Τ	Υ	Ζ	Χ	Π	Τ	Α	Λ
Σ	Ρ	Ρ	Α	Τ	Ι	Α	Ζ	Ι
Ο	Α	Ε	Ν	Η	Α	Υ	Ο	Τ
Σ	Ε	Σ	Ι	Σ	Τ	Υ	Ρ	Ι

Βοσκός

Ταράχτης

Πρόβατα

Μιτάτο

Αηδόνυσος

Τυροκόμος

Τυροκέλι

Μάντρα

Τυρί

Καζάνι

Τουπιά

Κουρές

Η ακροστοιχίδα του μιτάτου

Με τη βοήθεια
των εικόνων
λύσε την
ακροστοιχίδα.

1.	—	—	—	—	—	—	Μ	—	—
2.	—	—	—	—	—	—	Ι	—	—
3.	—	—	—	—	—	—	Τ	—	—
4.	—	—	—	—	—	—	Α	—	—
5.	—	—	—	—	—	—	Τ	—	—
6.	—	—	—	—	—	—	Ο	—	—

(ΕΙΚ.1)

Φτιάχνει τυρί

(ΕΙΚ.2)

Βάζει μέσα σ' αυτά
το τυρί και τη μυζήθρα

(ΕΙΚ.3)

Ταράζει το γάλα

(ΕΙΚ.4)

Βάζει μέσα εκεί ο
βοσκός τα πρόβατα

(ΕΙΚ.5)

Τα προσέχει ο
βοσκός

(ΕΙΚ.6)

Φυλάει μέσα εκεί
ο βοσκός το τυρί

σωστό... ή ...λάθος ?

Διάβασε και επέλεξε
Σ για το Σωστό ή Λ για το Λάθος.

✓ Ο Ψηλορείτης είναι το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας.
Σ ☐ Λ ☐	✓ Ο τυροκόμος χρησιμοποιεί τουπίά για το τυρί και τη μυζήθρα.
Σ ☐ Λ ☐
✓ Στον Ψηλορείτη δεν χιονίζει ποτέ
Σ ☐ Λ ☐	✓ Τα τουπίά είναι φτιαγμένα από μαλλί προβάτου.
Σ ☐ Λ ☐
✓ Μιτάτα υπάρχουν μόνο στον Ψηλορείτη.
Σ ☐ Λ ☐	✓ Με τον τaráχτη ο τυροκόμος ανακατεύει το τυρί.
Σ ☐ Λ ☐
✓ Το μιτάτο είναι το σπίτι του γεωργού.
Σ ☐ Λ ☐	✓ Με τον αηδόνησο ο τυροκόμος ανακατεύει τη μυζήθρα.
Σ ☐ Λ ☐
✓ Τα μιτάτα είναι φτιαγμένα από πέτρα και λάσπη
Σ ☐ Λ ☐	✓ Για να βγάλει το τυρί από το καζάνι ο τυροκόμος χρησιμοποιεί τη μυζηθοκουτάλα.
Σ ☐ Λ ☐
✓ Τα μιτάτα παλιότερα τα έχτιζαν οι ίδιοι οι βοσκοί.
Σ ☐ Λ ☐	✓ Ο τυροκόμος τυροκομάει μέσα στο μιτάτο
Σ ☐ Λ ☐
✓ Για να σχεδιάσουν το μιτάτο οι βοσκοί ζητούσαν τη βοήθεια ενός αρχιτέκτονα.
Σ ☐ Λ ☐	✓ Τα πρόβατα φυλάγονται μέσα στο τυροκέλι.
Σ ☐ Λ ☐
✓ Τα μιτάτα έχουν μια μόνο πόρτα και καθόλου παράθυρα.
Σ ☐ Λ ☐	✓ Το τυρί φυλάγεται μέσα στη μάντρα.
Σ ☐ Λ ☐
✓ Στη τυροκόμηση πρώτα βγαίνει η μυζήθρα και μετά το τυρί.
Σ ☐ Λ ☐	✓ Ο βοσκός κουρεύει τα πρόβατα για να μην σκάσουν από τη ζέστη.
Σ ☐ Λ ☐

Υπογράμμισε τη σωστή απάντηση:

○ Που βράζει το γάλα, στο καζάνι ή στο τηγάνι;	○ Πως φτιάχνεται το Μιτάτο, με πέτρα ή με φέτα;
○ Που ζει ο βοσκός, στο μιτάτο ή στο Κιάτο;	○ Που ωριμάζει το τυρί, στο τυροκέλι ή στο βαρέλι;
○ Ποιος φτιάχνει το τυρί, ο τυροκόμος ή ο μελισσοκόμος;	○ Που βάζει το τυρί ο βοσκός, στο τουπί ή στο κλουβί;
○ Ποιος κουρεύει τα πρόβατα, ο βοσκός ή ο γιατρός;	○ Που βάζει το τυρί ο τυροκόμος, στο κλειδόσπιτο ή στο τροχόσπιτο;
○ Με τι ανακατεύει ο βοσκός το καζάνι, με τaráχτη ή με φράχτη;	○ Που βάζει ο βοσκός τα πρόβατα για να τα αρμέξει στη μάντρα ή στη χάντρα;

Τυροκόμηση στον Ψηλορείτη

Μπορείς να συμπληρώσεις το κείμενο με τις λέξεις που είναι στην παρένθεση. Θα σε βοηθήσουν οι εικόνες.

(μυζήθρα, μαλακά, τουπιά, αηδόνυσο, συροπάνι, τυτιά, βοσκοί, ανάχυμα, τυροκόμος, ταραχτή, μυζηθοροκουτάλα, άρμεγμα, τυρί)

(εικ.1)

(εικ.2)

(εικ.12)

(εικ.13)

(εικ.10)

(εικ.11)

Πρωί- πρωί ο σηκωνόταν, άδειαζε τα με τα τυριά και τους ανθοτύρους από την προηγούμενη μέρα, τα καθάριζε και τα ετοίμαζε για την τυροκόμηση της ημέρας. (εικ.1)

Με τις πρώτες ηλιαχτίδες οι υπόλοιποι μάζευαν τα πρόβατα στη μάντρα και άρχιζαν το (εικ.2)

Μετά το άρμεγμα σούρωναν το γάλα με το για να είναι καθαρό και το έβαζαν στο καζάνι. Ο τυροκόμος κρατούσε λίγο γάλα, ως για το τέλος της τυροκόμησης. Έπειτα έριχνε μέσα στο καζάνι για να πήξει το γάλα, αφήνοντάς το σκεπασμένο κάμποση ώρα. (εικ.3)

Όταν το γάλα έπηξε, άναβε φωτιά, κτυπώντας το με τον (εικ.4) Με το χτύπημα το μίγμα γινόταν μικρά κομμάτια, με τα οποία ο τυροκόμος γέμιζε τα τουπιά του τυριού, πιέζοντας για να φύγουν τα υγρά. (εικ.5, 6)

Φρόντιζε το μίγμα μέσα στα τουπιά να πιέζεται καλά για να πάρει ωραίο σχήμα το (εικ.7, 8, 9)

Στη συνέχεια άναβε πάλι τη φωτιά, έβαζε το γάλα που είχε κρατήσει στην αρχή και ανακάτευε με τον (εικ. 10, 11)

Όταν η ψηνόταν, τη μάζευε με τη και την έβαζε στα μικρότερα τουπιά. (εικ. 12, 13)

(εικ.3)

(εικ.4)

(εικ.5)

(εικ.6)

(εικ.7)

(εικ.8)

(εικ.9)

Μπορείς να τοποθετήσεις
τη σωστή λέξη δίπλα από κάθε εικόνα;

Μυζηθοκουτάλα, Τουπιιά, Καζάνι, Ξεπαταριά, Φλασκιά, Ταράχτης, Αηδόνησος, Συροπάνι

Ο Οδυσσεύς στη σπηλιά του κύκλωπα Πολύφημου

Πηγή: Ομήρου Οδύσσεια, ραψ. ι (στ. 220-250)

«Μέχρι τη σπηλιά φτάσαμε τότε με βιασύνη, εκείνος, όμως, μέσα της δεν ήταν. Ήτανε στο λιβάδι κι έβοσκε τα παχιά του πρόβατα. Καθώς μπήκαμε μέσα στη σπηλιά, κατάπληκτοι κοιτούσαμε τα πάντα. Υπήρχαν πανέρια, φτιαγμένα από καλάμια, γεμάτα με τυριά. Στις μάντρες στριμύχνονταν ερίφια και αρνιά, που ήταν, όμως, χωρισμένα με φροντίδα. Αλλού βρίσκονταν τα μεγάλα και αλλού τα μεσαία, ενώ αλλού τα νεογνά. Οι κάδοι είχαν ξεχειλίσει με τυρόγαλο, καρδάρες και σκαφίδια ήταν όλα τους έτοιμα, μέσα τους να τ' αρμέγει. Εκείνη τη στιγμή οι σύντροφοί του με παρακάλεσαν να πάρουμε πρώτα, όσα τυριά μπορούσαμε και να επιστρέψουμε, κι έπειτα να φορτώσουμε τα καράβια με αρνιά και ερίφια, παίρνοντάς τα από τα μαντριά, και αμέσως ν' ανοιχτούμε στην αλμυρή θάλασσα. Εγώ, όμως, δεν τους άκουσα, κάτι που θα ήταν βέβαια πιο συμφέρον. Ήθελα να τον γνωρίσω, μήπως και είναι φιλόξενος.

Όμως δεν έμελλε ν' αποδειχθεί καλύτερος και διάθεση φιλική να δείξει στους συντρόφους μου, όταν θα τον συναντούσαμε. Τότε ανάψαμε φωτιά και κάναμε θυσία στους θεούς κι έπειτα, αφού κόψαμε τυριά, δειπνήσαμε και περιμέναμε στέκοντας στην σπηλιάς την είσοδο, μέχρι που φάνηκε αυτός με το κοπάδι του. Στην πλάτη του κουβαλούσε ασήκωτο φορτίο με ξεραμένα ξύλα, χρήσιμο για να φτιάξει το δείπνο του. Και, όπως το άφησε να πέσει στη μέση της σπηλιάς, σηκώθηκε ολόκληρος σαματάς. Ταραχήκαμε τότε και εμείς και τραβηχτήκαμε στο βάθος της σπηλιάς. Εκείνος έβαλε όλα τα παχιά τα ζώα στη μεγάλη τη σπηλιά, για να τ' αρμέξει. Άφησε έξω μόνο τ' αρσενικά, τράγους και κριάρια, στο άνοιγμα της πλατιάς αυλής.

Έπειτα, την είσοδο έκλεισε με έναν τεράστιο βράχο, που ούτε είκοσι δυο γερά αμάξια με τέσσερις τροχούς δε θα μπορούσαν να τον κινήσουν από τον τόπο του. Τόσο μεγάλος ήταν ο βράχος ο βαρύς, που έφραξε την πόρτα της. Μετά γονάτισε κι άρχισε ν' αρμέγει με τη σειρά τα πρόβατα και τα γίδια που βέλαζαν, βάζοντας και τα μικρά κάτω από τη μάνα να βυζάζουν. Έπειτα, πήρε το μισό από το λευκό το γάλα και το πύκνωσε και μέσα το έβαλε σε πλεκτά πανέρια. Και το άλλο μισό το έβαλε σε δοχεία, να έχει να πίνει ο ίδιος την ώρα που θα δειπνούσε.»

Σχολίασε τις ομοιότητες ή τις διαφορές στις εργασίες μέσα στη σπηλιά του Κύκλωπα με τις εργασίες που γίνονται στο μιτάτο.

- Πιστεύεις ότι ο Κύκλωπας μπορεί δικαιολογημένα να θεωρηθεί ο πρώτος τυροκόμος;
- Με τη βοήθεια του λεξικού ή με τη φαντασία σου προσπάθησε να μεταφράσεις τις αρχαίες εκφράσεις του πρωτοτύπου με τις αντίστοιχες του νεοελληνικού κειμένου.

Εις άντρον,
πίονα μήλα,
ταρσοί τυρών βρίθον,
σηκοί αρνών,
αλμυρόν ύδωρ,
λεύκοιο γάλακτος,
πλεκτοίς εν ταλάροισιν,
μηκάδας αίγας.

✿ Με τη βοήθεια των εικόνων
αθάντησε σωστά στα παρακάτω αινίγματα.

Πέτρινη σπηλιά, του βοσκού φωλιά! Τι είναι;

.....

Όμορφη, κόκκινη, υφαντή,
βοσκός στην πλάτη την κρατεί
και το φαί του βάζει εκεί. Τι είναι;

.....

Πέτρινο κελί, το τυρί κρατεί,
νόστιμο να γίνει για να φαγωθεί. Τι είναι;

.....

Όμορφο πρόσωπο στο τυρί θα δώσει
και όλα τα δάκρυα του θα σουρώσει. Τι είναι;

.....

Όμορφη κοπέλα, στο καζάνι βουτιές κάνει
τη μυζήθρα για να βγάλει. Τι είναι;

.....

Νόστιμο, αλμυρό και υγιεινό
από γάλα είναι φτιαγμένο
και από τυροκόμο δουλεμένο. Τι είναι;

.....

Το βουνό αγαπά και από αυτό ζητά
τα πρόβατα του να προσέχει
και τυρί να έχει. Ποιός είναι;

.....

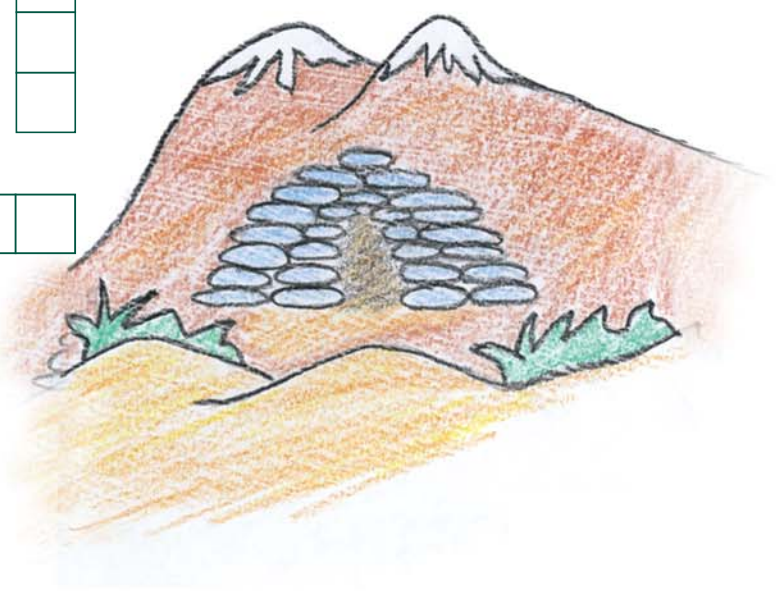
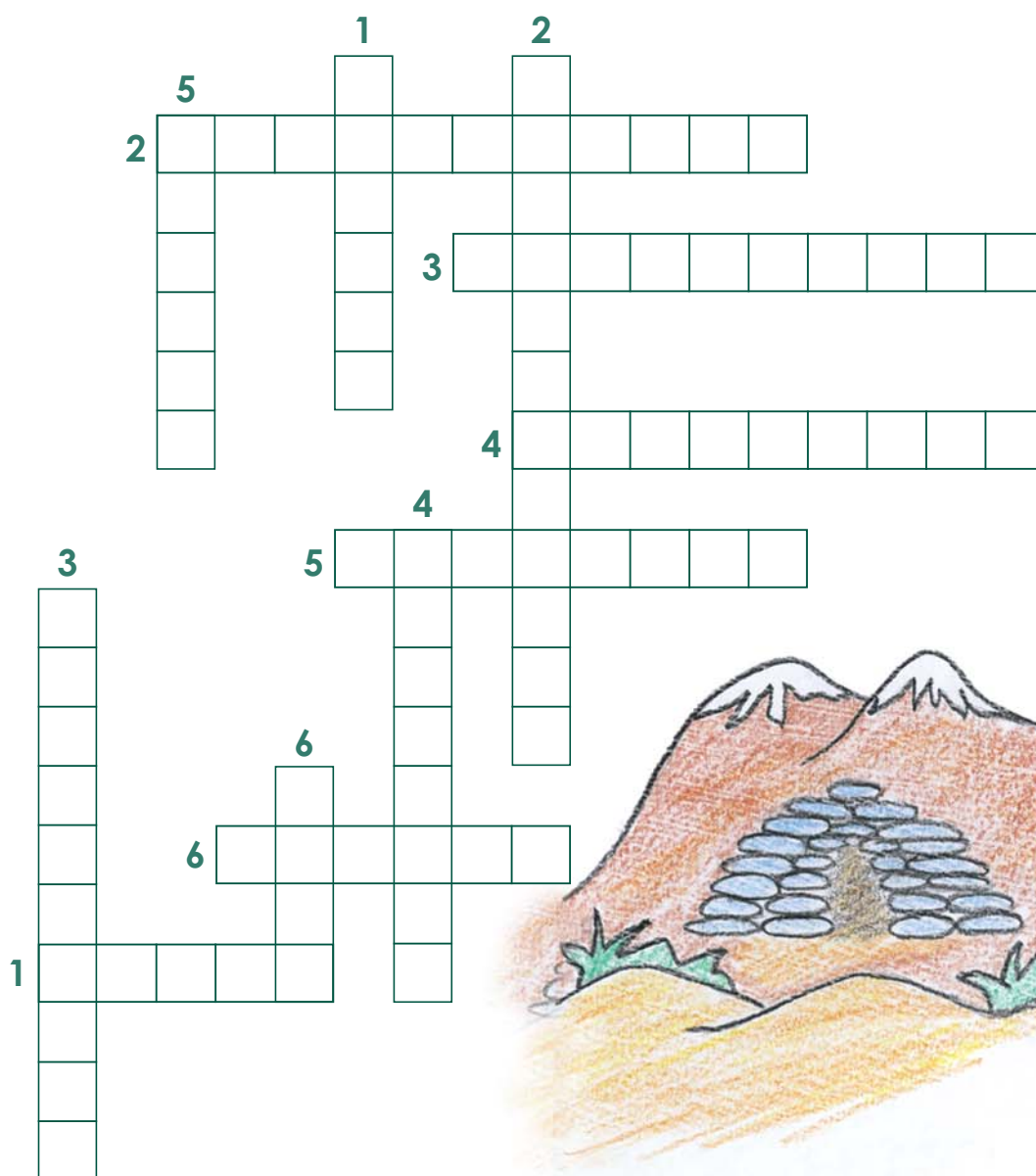

Βόλτες φέρνει το καζάνι,
νόστιμο τυρί και μυζήθρα
κάθε μέρα βγάνει. Ποιός είναι;

.....

Το σταυρόλεξο του μιτάτου

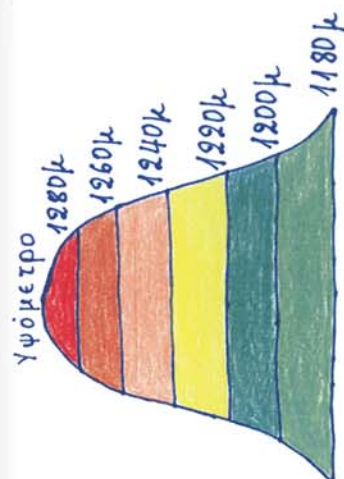
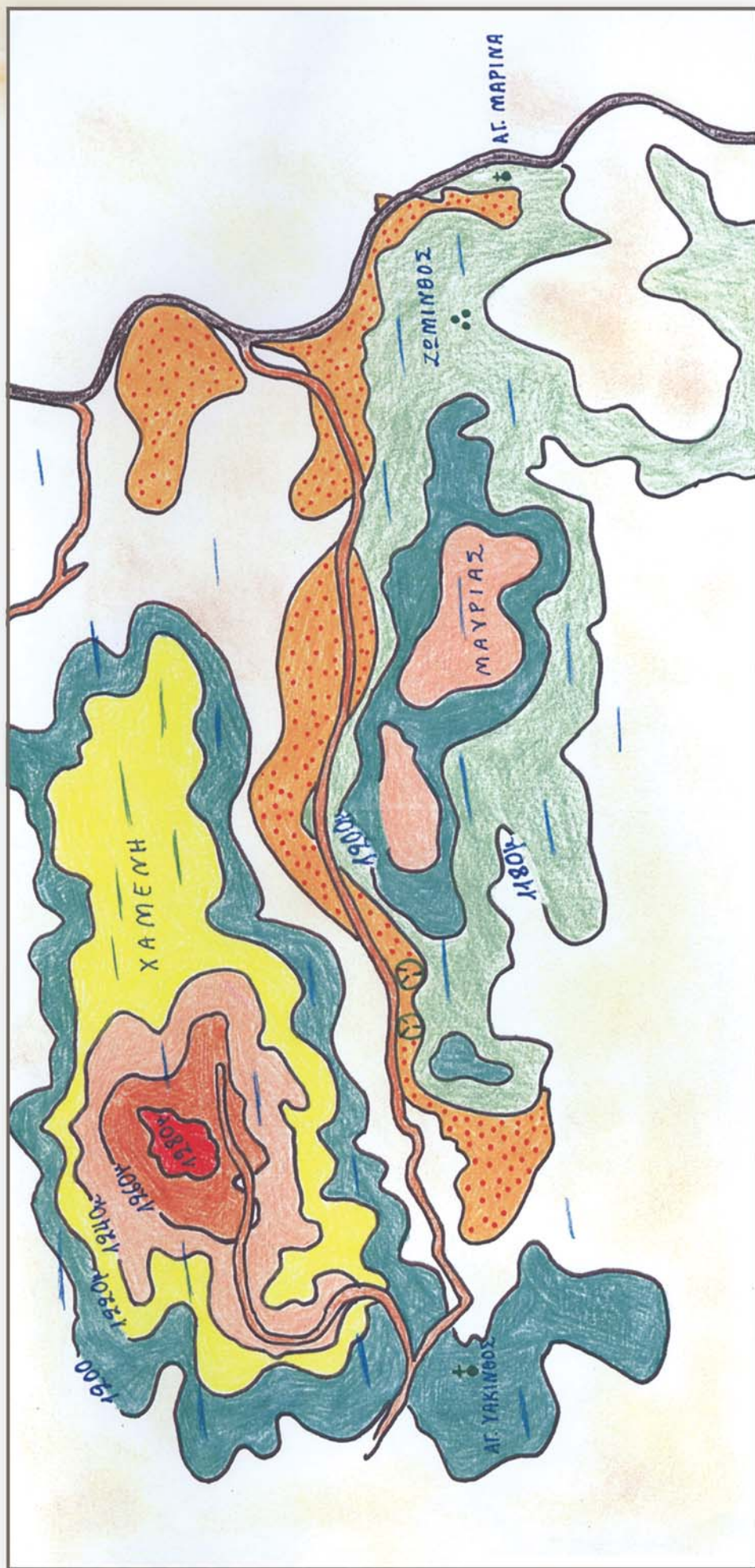

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Η σπηλιά του Δία
2. Χώρος του μιτάτου, όπου φυλάγεται το τυρί
3. Σπίτι των γεωργών
4. Η ομάδα των ανθρώπων του μιτάτου
5. Ο άγιος του έρωτα
6. Χώρος του μιτάτου, όπου φυλάγονται τα πρόβατα

ΚΑΘΕΤΑ

1. Το σπίτι του βοσκού
2. Το πέτρωμα του Ψηλορείτη είναι ο...
3. Σημαίνει "ψηλό όρος"
4. Πέτρινος επαναστάτης της ειρήνης
5. Δοχείο που βράζει το γάλα
6. Το μιτάτο θυμίζει αρχαίο θολωτό

- ασφαλτοστρωμένος δρόμος
- χαλκάτινος δρόμος
- κόκκινη γη

- αεβεστόλιθος
- αρχαιολογικός χώρος
- εκκλησία
- καταδόθρα

Σκαρίφημα υψομετρικού χάρτη
της περιοχής του Αγίου Υακίνθου

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ανωγείων

με άλλα κτίσματα στην Ελλάδα

Παρατήρησε τις ομοιότητες ή τις διαφορές:

Θολωτός τάφος στις Αρχάνες

Μυκηναϊκός τάφος

Θολωτός τάφος
της Πύλου

Άγιος Υάκινθος

Δρακόσπιτο της Εύβοιας

Ζευγόσπιτο

σχέση του Μιτάτου... σχέση του Μιτάτου...

με κτίσματα του κόσμου

Παρατήρησε τις ομοιότητες ή τις διαφορές:

Προϊστορικός τάφος (Ισλανδία)

Ξερολιθικά
κτίσματα
στη Γαλλία
(Luberon bories)

Ξερολιθικά κτίσματα στην Ιταλία (Alberobello)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

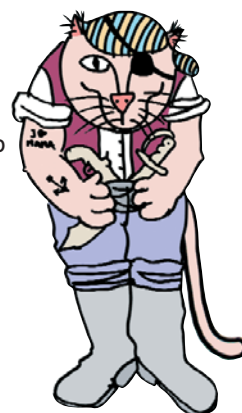
1. *Ανώγεια: η γη του μύθου και του ονείρου*, εκδ. Δήμου Ανωγείων, Ανώγεια 2007.
2. *Ανθρώπου και Φύσης Συνταίριασμα. Παραδοσιακές δραστηριότητες στον Ψηλορείτη. Άνθρωπος και Φύση. Σχέσεις ανθρώπου*, τευχ. 1. Κτηνοτροφία, εκδ. ΑΚΟΜΜ- Ψηλορείτης, ΚΑΠΗ Δήμου Ανωγείων, Πολιτιστικός Σύλλογος Ανωγείων, Ανώγεια 1995.
3. Βαλλιάνου Χρ., *Κέντρο Ερευνών Κρητικής Εθνολογίας, Πεπραγμένα του Ε' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, Ηράκλειο 1986.
4. Δεληγιαννάκης Μιχ., *Το θολιαστό μιτάτο στην Κρήτη*, Εκδ. Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Τμήμα Δυτικής Κρήτης, Ρέθυμνο 2003.
5. Καρύδη Χ., *Αγροτικά της Κρήτης παλιά και σύγχρονα*, εκδ. Εκπολιτιστικός Λαογραφικός Σύλλογος Οροπεδίου Λασιθίου, Λασιθί 1983.
6. Κιοσσέ Χ., *Ανακαλύπτοντας τους παλαιολιθικούς προγόνους μας. Από την αυγή του πολιτισμού ως το 2000, Νέες Εποχές*, Το Βήμα on line, Αθήνα 2006.
7. Μαρίνη Π., *Η σημασία των Μεγαλίων, Κείμενα από το περιοδικό «Πάνθεον»*.
8. Μαρκάκη Ν.Α., *Τα παλαιά χρόνια, Η Ζωή, Τα ήθη και τα έθιμα*, Χανιά 1998.
9. Μαυρακάκης Γ., *Λαογραφικά Κρήτης. Τα Ποιμενικά, ιστορικές*, εκδ. Στ. Βασιλόπουλος.
10. Μιχελάκης Μ - Κάρβα Μ., *Τεχνογνωσία Οικοδομικής 5000 χρόνων*, National Geographic, Ιούνιος 1999.
11. Νικονάκου Ν., *Κύρια σημεία της ιστορίας της Αρχ.Ελληνικής τέχνης από τη γεωμετρική εποχή ως την Ρωμαιοκρατία*, εκδ. Υπηρεσία Δημοσιευμάτων, Θεσσαλονίκη 1996.
12. Νικονάκου Ν.,- Σαχίνη Α., *Συνοπτικές Σημειώσεις Προϊστορίας*, εκδ. Υπηρεσία δημοσιευμάτων, Θεσσαλονίκη 1996.
13. *Οδοιπορικό στον Ψηλορείτη - Τα μιτάτα*, περ. «Επτά Ημέρες» εφ. Αθηνών «Η Καθημερινή», 30/7/2000.
14. Πετράκης Γ., *«Τα μιτάτα της Νίδας στον Ψηλορείτη»*, Δελτίο Τεχν. Επιμελητηρίου Αν. Κρήτης, Οκτώμβρης 1991.
15. Πλυμάκης Α., *Κούμοι-Μιτάτα και Βοσκοί στα Λευκά Όρη και Ψηλορείτη*, εκδ. Ο.Α.ΑΔΥ.Κ., Χανιά 2008.
16. Σακελλαράκης Γ., *Ανασκάπτοντας το Παρελθόν*, εκδ. Άμμος, Αθήνα 1995.
17. Σκουλά Ζ., *«Τα Μιτάτα του Ψηλορείτη»*, Εν. Δελτ., Φυσικό Πάρκο Ψηλορείτη, αρ.1, εκδ. ΑΚΟΜΜ-Ψηλορείτης, 2005.
18. Σμπώκος Γ., *Ανωγειανά, Τόμος 4ος: Στοιχεία από την υλική και πνευματική ζωή των Ανωγειανών*, εκδ. Καλέντης, Αθήνα 2006.
19. Συρμακέζης Κ., *Τα μιτάτα της Κρήτης. Διερεύνηση της στατικής λειτουργίας τους με σύγχρονες μεθόδους*, εκδ. Μουσείο Κρητικής Εθνολογίας, Βώροι 1988.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ:

- <http://www.kritikoi.gr> (Από το Μυλοπόταμο στο Ιδαίον Άντρο).
 - <http://www.agrotravel.gr> (Ο ύμνος των Κουρητών).
 - <http://emuse.cti.gr> (Ολυμπιακοί Αγώνες/Αθλήματα/Δρόμος).
 - <http://www.krassanakis.gr> (Ελληνική Μυθολογία, Κρητικοί Μύθοι).
 - <http://www.kairatos.com> (Κνωσσός Κρήτη-Οι αρχαίες πόλεις της Κρήτης).
 - <http://users.hol.gr> (Στις όχθες των ποταμών της Μεσοποταμίας).
 - <http://el.wikipedia.org> (Σύστημα τριών εποχών, Πυραμίδα του Ελληνικού, Αστερίξ_κύριοι χαρακτήρες).
 - <http://www.fotoartmagazine.gr> (Η Πυραμίδα του Ελληνικού).
 - <http://www.theosofie.net> (Μυστήρια της Αρχαίας Ελλάδας)
 - <http://www.forthnet.gr> (Μεγαλιθικά Κτίσματα).
 - <http://www.atlanteans.gr> (Θρύλοι στα λοιπά νησιά του Αιγαίου).
 - <http://www.dirfys.gr> (Τα δρακόσπιτα της Εύβοιας).
 - <http://www.oikologos.gr> (Το μυστήριο της νήσου του Πάσχα).
 - <http://www.greek-language.gr> (Η πύλη για την ελληνική γλώσσα).
 - <http://www.megalithic.co.uk>
 - <http://nea-acropoli-heraklio.gr>
- (Η νέα ακρόπολη Ηρακλείου-Αρχαίες πόλεις, Η αρχιτεκτονική στην Ινδία).
- <http://www.archive.gr> (Παλαιολιθική Εγκατάσταση)
 - <http://www.myserres.gr> (Λαογραφικό μουσείο Σαρακατσάνων).
- <http://www.aegean.gr/culturaltec/chmlab/conferences/xerolithic/photo.php>
- <http://pangea.gr/gr/061001.shtml>
- <http://www.aegean.gr/xerolithic/files/Drystones.pdf>

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ, ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ CLIPS ART ΑΠΟ:

- Αρχειακό υλικό ΚΠΕ Ανωγείων
- <http://images.google.gr>

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ανωγείων

**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ**
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ • ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**ΕΣΠΑ
2007-2013**
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Όλα είναι θέμα Παιδείας

ΕΡΓΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΔΗΜΟΣ
ΑΝΩΓΕΙΩΝ